

Till
Näringsdepartementet
N2017 /07438/FF

Datum
2018-03-15

Vår referens
Ann-Katrin Dolium

Unionens yttrande över betänkandet "En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring" (SOU 2017:95)

Utredningens uppdrag och förslag i huvuddrag

Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag på en sammanhållen politik för hållbar turism och växande besöksnäring. Utredningsarbetet har som utgångspunkt att det är viktigt att de tre hållbarhetsperspektiven hanteras i en helhet så att politiska krav som ställs på miljömässig och social hållbarhet balanseras med stimulanser för ekonomisk hållbarhet. Uppdraget innebar att lämna förslag till en politik som skapar förutsättningar för tillväxt, företagande och sysselsättning och som bidrar till att aktörerna gemensamt kan kraftsamla inom besöksnäringen.

Syftet med uppdraget har varit att ge regeringen underlag för att stärka besöksnäringen som export- och jobbmotor i hela landet. I uppdraget har ingått att analysera målen för turismpolitiken och att kartlägga besöksnäringens behov och hinder för en hållbar utveckling samt föreslå insatser. Vidare har det ingått att föreslå hur kontaktytor mellan myndigheter, näringsliv, akademi och civilsamhället kan utvecklas.

Begränsningar av uppdraget har varit att utredningen inte ska föreslå insatser för hur Sverige marknadsförs i utlandet. Vidare ska utredningen inte genomföra någon översyn eller ta fram förslag beträffande skatte- och avgiftsregler eller förändringar i skatteförfarandet.

Förslag

Målet för politiken är enligt förslaget:

- att regeringen förslår att riksdagen fattar beslut om ett nytt övergripande mål för hållbar turism och växande besöksnäring
- att det nya övergripande målet är att öka besöksnäringens och turismens bidrag till hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling i hela landet

Strategiska insatsområden:

- digitalisering, inklusive digital tillgänglighet
- kompetensförsörjning, kompetensutveckling
- utveckling, forskning och innovation
- tillgänglighet gällande transporter och annan infrastruktur
- företagens villkor
- fyra tematiska turistområden

Utredningens bedömning är att förslagen leder till positiva samhällsekonomiska effekter genom att möjliggöra att de samlade resurserna inom besöksnäringens aktörssystem används mer effektivt än i dag. Utredningen bedömer att förslagen indirekt kan leda till att företagen inom besöksnäringens branscher blir mer lönsamma och sysselsätter fler personer än om förslagen inte genomförs.

Avgränsning m.m.

Unionens yttrande avgränsas till att avse frågor vilka bedöms inverka på arbetsmarknad och sysselsättning.

Unionens sammanvägda bedömning

Unionens anser att det är positivt att regeringen har ambitionen att öka besöksnäringens och turismens bidrag till hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling i hela landet.

Hållbarhetsaspekten utpekas som viktig i utredningen men faller dock bort i de olika delarna som behandlas. Unionen saknar tydlighet om behovet av omställning till ett mer hållbart samhälle och hur utredningsförslagen ska bidra till det. Unionen hade önskat att se konkreta initiativ och åtgärder om hållbarhetsaspekterna inom de olika insatsområden samt en tydligare koppling till Agenda 2030 då regeringens ambition är att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agendan. Unionen anser att mål 8, hållbar tillväxt och anständiga arbetsvillkor, på ett tydligt sätt ska tas in i förslagen då många av de utmaningar besöksnäringen står inför är relaterade till arbetsvillkor och att målet illustrerar utredningens mål om social hållbarhet. Unionen anser att även mål 12, att främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster, borde tydliggöras då detta mål specifikt tar upp hållbar turism (12.b), och dessutom har identifierats av OECD som det mål där Sverige har störst utmaningar.

Utredningens betänkande kommenteras närmare nedan under rubriken *Unionens kommentarer*

Unionens kommentarer

Agenda 2030 och ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet

Utredningens bedömning är att Sverige behöver ha ett större nationellt fokus på och tydligare ställningstaganden kring hållbarhetsaspekten i arbetet med hållbar utveckling av besöksnäring och turism. Hur de globala målen uppnås beror också på engagemanget från andra aktörer såsom frivilligorganisationer, näringsliv, fackliga organisationer och akademien.

Unionen ställer sig bakom bedömningen att Sverige behöver tydligare nationellt fokus och tydligare ställningstaganden kring hållbarhet och vill se en tydligare koppling till Agenda 2030, mål 12 att främja hållbara konsumtions- och produktionsmönster, och mål 8, anständiga villkor och inkluderande ekonomisk tillväxt, som är klart uttryckta ambitioner i utredningen.

Utredningen understryker vikten av att fler samhällsaktörer involveras, till exempel civilsamhället, men det är oklart vad som förväntas av civilsamhället och inga relevanta organisationer nämns. Regeringen tillsatte ett nytt dialogform med civilsamhället för ca 1 år sedan, sakrådet. Unionens förslag är att regeringen tillsätter ett sakråd för relevanta civilsamhällesorganisationer där till exempel nätverket Schyst resande, Svenska turistföreningen samt miljöorganisationer ingår för att diskutera utredningens förslag innan förslagen arbetas vidare.

Digitaliserad besöksnäring med fokus på delnings och plattformsekonomi

Unionen anser övergripande att kapitlet ”Digitaliserad besöksnäring med fokus på delnings- och plattformsekonomi” väl beskriver digitaliseringens möjliga effekter för turism, men att den saknar djup.

Besöksnäringen har stora möjligheter att dra nytta av intåget av plattformar i människors fritid. Egentligen handlar det om traditionell turism, men upplevelsen kan förhöjas och förbättras med digitala verktyg. I kapitlet ökas inte konkretionsnivån kring vad det kan medföra för utmaningar i särskilt hög utsträckning. En accelerator för delningstjänster löser problemet ”det saknas acceleratorer för delningstjänster inom turistnäringen”. Utredningen övertygar dock inte om att det i sig skulle vara ett problem. Utredningen berör dock en utmaning – relationen mellan i dag existerande regelverk och affärsmodellen hos vissa plattformar. Problemet ligger dock inte i ett bristande eller begränsande regelverk, problemet ligger i tillämpningen.

Här kan den förstudie som föreslås ge svar på hur exempelvis Skatteverket kan få en roll i att förenkla tillämpningen av existerande regelverk. Det ska vara enkelt och finnas ett värde i att göra rätt för sig. Ett sådant värde kanske kan komma via någon form av certifiering som ägs av parterna inom näringen, för att signalera till gästen att allt går rätt till. På så sätt främjas sund konkurrens.

Unionen stödjer inte idén om att lagstiftaren bör vidta särskilda åtgärder att främja vissa kommersiella transaktioner bara för att det används en digital plattform för att förmedla dessa. Att göra särskilda insatser för ”delnings-” eller ”plattformsföretag” blir i praktiken mycket svårt då det innebär att området behöver definieras. Risken för konkurrenssnedvridning blir då uppenbar.

Arbetsvillkor och kompetensförsörjning

Utredningen resonerar kring den höga personalomsättningen och företagens villkor. Utredningen bedömer att förslagen indirekt kan leda till att företagen inom besöksnäringens branscher blir mer lönsamma och sysselsätter fler personer. Unionen saknar dock ett resonemang och konkreta förslag rörande arbetstagarnas villkor och trycker speciellt på behovet att säkra anständiga arbetsvillkor då många delar av branschen karakteriseras av otrygga anställningar. Kollektivavtalets roll för att säkra anständiga arbetsvillkor och tillgång till kompetensutveckling borde integreras i arbetet. Rimligtvis skulle personalomsättningen minska och kompetensfrämjande åtgärder vara mer effektiva om en större andel av anställningarna inte skulle präglas av osäkerhet.

Unionen förordar en kompetensutvecklingsmodell där fack, arbetsgivare och i förlängningen staten bidrar till att fler i arbetslivet kontinuerligt kan uppdatera sin kompetens för att komma till rätta med brister på arbetsmarknaden. Genom att också utveckla och arbeta efter de kompetensutvecklingsavtal som finns mellan fack och arbetsgivare kan parterna tillsammans få arbetet med kompetensutveckling att fungera bättre. Vidare måste det bli skattemässigt fördelaktigt för företag att reservera medel till framtida kompetensutveckling. Företagens vilja att investera i kompetensutveckling måste öka, och kostnader för kompetensinvesteringar måste klassas som en tillgång i balansräkningen, vilka kan skrivas av under flera år för att inte onödigtvis belasta endast ett års resultat.

Målkonflikter

Utredningen bedömer att det kan uppstå målkonflikter i arbetet, inte minst när frågor kopplade till tillväxt ställs mot frågor kopplade till miljömässig och social hållbarhet och när resurser ska prioriteras mellan olika delar av landet. Här skulle en styrning mot Agenda 2030 målen ha stor betydelse för om arbetet blir framgångsrikt.

Unionen vill understryka att det finns tillräcklig och tillgänglig data och forskning som visar på positiva samband mellan å ena sidan social och miljömässig utveckling och å andra sidan ekonomisk utveckling, då de i samverkan leder till en hållbarare utveckling och stärkt konkurrenskraft

Marina Åman, 2:e vice ordförande, Unionen